

INTRODUCERE

Primele forme ale asigurărilor datează de milenii și se datorează negustorilor de mărfuri care doreau să-și protejeze mărfurile pe parcursul călătoriilor pe mare. Apoi, asigurările au îmbrăcat forma incipientă de contract pentru protejarea riscurilor la împrumutul unei sume de bani. Codul care cuprindea 282 de clauze era o asigurare legală.

Apariția industrializării orașelor și a comerțului au făcut să apară breslele care acționau ca asigurători pentru membrii săi.

Contractele de asigurare se consideră că datează din secolul al XIV-lea și erau legate de transporturile maritime.

În România întâlnim în anii 1744 asigurări organizate în case de incendii (Brașov, 1744). Se consideră că asigurările au ca începuturi oficiale anul 1871, an în care s-a înființat prima societate de asigurare, Dacia. Formele incipiente de asigurări erau hopșa (asigurarea animalelor în caz de accidente), Lada breslei (acordarea de ajutoare în Transilvania), lăzi frățești în Transilvania și Banat, cutia milei în Moldova și Muntenia, case de ajutor reciproc ce au funcționat până la începutul secolului XX.

Din această succintă incursiune în istoria asigurărilor, putem să concluzionăm că asigurările s-au născut din nevoia imperioasă de protecție a omului și a avutului său agonisit.

Calea protecției împotriva producerii riscurilor a fost solidarizarea și ajutorarea reciprocă prin asigurare, deoarece fenomenele naturii nu pot fi oprite.

La început, oamenii și-au asigurat bunurile (mărfurile, vasele maritime sau animalele ca mijloace tracțiune). Apoi, s-au gândit și la ei, la întrajutorarea persoanelor lipsite de venituri sau ale acelor care sufereau un accident sau o boală, ce determina o lipsă a capacității de muncă și a posibilităților de întreținere financiară a lor și a familiilor lor.

Dar cât pot aduna oamenii din munca lor pentru a se proteja împotriva tuturor riscurilor?

Dacă am pune deoparte o sumă de bani, an de an, oare ar fi suficientă peste 30 de ani, atunci când am avea nevoie de acea sumă? Aceasta înseamnă că fiecare om trebuie să fie iscusit în arta investirii banilor, pentru că dacă ar păstra banii în forma și moneda în care i-a primit, cu siguranță nu ar mai avea nici o valoare la bătrânețe.

O altă întrebare care se pune în asigurări și la care avem cu toții răspunsuri este dacă te poți proteja împotriva tuturor riscurilor, a dezastrelor naturale, a accidentelor. Cu siguranță că nu, pentru că intervine factorul întâmplător pe de o parte, iar împotriva dezastrelor naturii nimeni nu se poate proteja.

Aceasta înseamnă că modalitatea de protecție împotriva riscurilor, prin crearea unui fond de rezervă (asigurare) nu este viabilă. Efectul producerii riscurilor este de cele mai multe ori insuportabil de unul singur, averea agonisită este insuficientă pentru a o lua de la capăt, de a crea bunurile din nou la o valoare nouă.

Pentru ca efectul producerii riscurilor să fie suportabil, oamenii s-au orientat pentru dispersarea riscurilor.

De aceea, căile și formele de protecție împotriva producerii riscurilor sunt:

- ❖ Prevenirea sau evitarea riscurilor
- ❖ Limitarea pagubelor provocate de riscurile produse
- ❖ Crearea de rezerve
- ❖ Trecerea riscului pe seama unei societăți asigurare
- ❖ Reasigurarea asigurătorului
- ❖ Managementul și eficiența activităților de asigurare-reasigurare
- ❖ Garantarea calculelor și estimărilor prin raport actuarial și audit financiar
- ❖ Supravegherea asigurătorilor și protecția asiguraților împotriva unui management defectuos în asigurări.

Asigurările, ca ramură a economiei, cuprind asigurări de viață și asigurări generale. Cu alte cuvinte, asigurările au ca obiect asigurabil persoana (viața), bunurile și răspunderea civilă a persoanelor.

În această carte am abordat cele mai importante aspecte privind asigurările, fără a le epuiza pe toate pe care le consider că necesită clarificări și actualizări în termenii și în condițiile prezentului.

De la asigurările clasice de bunuri și viață, luate separat, în prezent sunt de interes pachete de asigurări adaptabile afacerilor persoanelor juridice, dar și pachete de asigurări care să garanteze persoanelor fizice includerea în asigurare a cât mai multor clase de riscuri.

Lucrarea este structurată în doisprezece capitole. De la **conceptul de asigurare și de la principalele** forme de asigurare tratate în **Capitolul I**, m-am preocupat de prezentarea elementelor tehnice, respectiv a conceptelor de bază pentru înțelegerea activității de asigurare-reasigurare.

În **Capitolul II** am prezentat **principiile de acoperire a pagubelor**, oferind exemple de calcul pentru a cunoaște ce sumă poate primi o persoană fizică sau juridică asigurată, dacă acoperirea pagubei se face prin aplicarea principiului **primului risc**, a **principiului răspunderii proporționale sau a principiului răspunderii limitate**.

Asigurările de bunuri ocupă un capitol distinct. Astfel în **Capitolul III** am prezentat **asigurările de bunuri**, trăsăturile, riscurile asigurabile, modalitatea de calcul a sumei asigurate, a valorii reale a bunului și a primei de asigurare, precum și mecanismul despăgubirilor. Un loc aparte îl ocupă asigurările de locuință, care pot fi obligatorii și facultative. În studiile de caz ale acestui capitol am ilustrat situații diferite de asigurare a bunurilor la o sumă mai mică decât valoarea reală, ori la costul de achiziție, a mărfurilor aflate în depozit cu aplicarea principiului răspunderii proporționale. Alte cazuri aduse în atenția cititorului sunt asigurarea bunului la doi asigurători, ce sumă primim într-o asigurare în funcție de principiile de despăgubire (prim risc sau proporționalitate), ori asigurarea Casco și despăgubirea primită pentru un autovehicul care nu a fost achiziționat de nou sau rulat. O altă temă este aceea a reîntregirii sumei asigurate în cazul producerii unui eveniment, în situația în care asiguratul dorește să beneficieze de aceeași sumă asigurată pe toată perioada de asigurare, chiar dacă a beneficiat de o despăgubire.

Asigurările de persoane sunt tratate în **Capitolul IV**. La **asigurările de persoane**, mult diversificate în prezent, am analizat asigurările de viață,

asigurările de sănătate și asigurările de accidente. Studiile de caz prezentate în acest capitol pot fi de interes și sunt asigurarea de accidente cu clauze suplimentare, asigurarea de deces cu clauză de capitalizare a sumelor plătite, dimensionarea sumelor prin cunoașterea modului de calcul a valorii actuale și a valorii viitoare cu investirea sumelor, mecanism care se utilizează în calculul rentelor, asigurarea de deces cu capitalizarea unei părți a primei plătite cu restituirea sumei acumulate după perioada de asigurare. Componenta de investire poate fi atractivă în asigurările de persoane. De exemplu, pentru multe situații oamenii sunt nevoiți să încheie asigurări de viață, deși perioada de asigurare este uneori limitată la 5-10 ani (în cazul creditelor), ori după durata de asigurare și încetare a contractului de asigurare, oamenii nu primesc în schimb nimic. De fapt, doar banca este beneficiara potențială sau reală a asigurării.

Capitol V este destinat temei **asigurărilor de răspundere civilă**. Cu răspunderea civilă se confruntă fiecare persoană, dar nu fiecare persoană se asigură în acest scop. Ne sunt cunoscute asigurările de răspundere civilă pentru pagube provocate terților în cazul accidentelor auto.

De asemenea, practicarea unei profesii poate genera pagube terților, dacă în exercitarea muncii și funcției respective s-a produs o eroare sau nu s-a acționat la timp în luarea unei decizii sau în desfășurarea unei activități. Exemplificăm cu răspunderea civilă în erorile contabile.

Capitolul VI abordează **asigurările maritime**. Capitolul cuprinde subiecte precum cadrul juridic al asigurărilor navale și maritime, polițele de asigurare, asigurarea navelor prin polița CASCO și un studiu de caz privind asigurarea navei și a mărfurilor.

Capitolul VII este dedicat **asigurărilor de aviație**. Principalele aspecte tratate în acest capitol sunt cadrul juridic, Codul Aerian din România cu definirea termenilor specifici, tipurile de asigurări legate de asigurările de aviație și asigurarea navei. Există situații când chiar reasiguratorul are nevoie de reasigurare, caz în care se recurge la **retrocesiune**.

Asigurarea asiguratorului mai este numită reasigurare. Când se procedează la **reasigurare**, ce reprezintă reasigurarea, ce rol are activitatea de reasigurare și care sunt formele și tehnicile de reasigurare aflăm din **Capitolul VIII**.

Asigurările sociale sunt o clasă distinctă a asigurărilor de persoane. Pensiile, ca venit asigurat la bătrânețe sau în caz de invaliditate ori deces, reprezintă o problemă, o temă de dezbateră permanentă **deoarece riscul de bătrânețe este de neevitat și este preferabil să se producă**. În acest sens, în Capitolul IX am abordat sistemul de pensii privat din România. Ca să ajungem la anul 2004, an în care s-au instituit prin lege pensiile obligatorii administrate privat și la anul 2006 care marchează legiferarea pensiilor facultative, am evidențiat preocuparea României pentru asigurările sociale, țara noastră fiind una dintre primele țări din lume care a adoptat legea pentru asigurări sociale și pensii (1912 - Legea Nenițescu).

Sistemul de pensii privat din România cunoaște în prezent următoarea **structură**: Pilonul II-obligatoriu, Pilonul III-facultativ, Pensiile ocupaționale (din anul 2020) facultative, Pensii private PAN-europene (PEPP). Numărul mare de participanți ai sistemelor de pensii și răspunderea pentru plata pensiilor este în sarcina fondurilor, dar și a statului. De aceea, într-un subcapitol tratez regulile de calculare și de constituire a necesarului Fondului de garantare a pensiilor administrate privat. Capitolul scoate în evidență munca și rolul actuarului în dimensionarea elementelor tehnice și ilustrează un model de calcul al rezervei și al provizionului tehnic, așa cum rezultă din dispozițiile legale.

Pentru persoanele beneficiare de pensii din Pilonul II este important să rețină că avantajul aderării la fondul privat de pensii se calculează în viitor prin diferența între pensia din Pilonul II și diferența cu care s-a diminuat pensia din sistemul public de pensii. În prezent, raportul de diminuare al pensiei din sistemul public este 3,75:25, adică 15% este diminuarea punctajului anilor 2018-2023, de exemplu, respectiv raportul contribuțiilor cedate din sistemul public în Pilonul II în contul individual al asiguratului. Ori, componenta cedată de 15% din anul 2022 a înregistrat o creștere cu 12.5% în Sistemul Public de Pensii, în schimb prin preluarea acesteia în Pilonul II nu s-a înregistrat de regulă creșteri în fondurile de pensii administrate privat în acel an și nici randamentele înregistrate nu se situează peste acest procent. Deocamdată, asiguraților le este garantată restituirea contribuțiilor, dar nu și un quantum al pensiei, acesta depinzând de iscusința managementului în asigurări.

Rolul reasigurărilor este din ce în ce mai pronunțat, astfel că abordarea tehnicilor de reasigurare este o temă esențială și de actualitate. Cum procedează asiguratorii pentru garantarea despăgubirii sau a plății sumelor asigurate către asigurați, dar și pentru creșterea profitabilității afacerilor este o decizie proprie care are la bază cunoașterea tehnicilor de reasigurare. În Capitolul X , **dedicat tehnicilor de reasigurare**, am prezentat studii de caz pentru reasigurarea proporțională obligatorie și facultativă, reasigurarea neproporțională, reasigurarea cotă-parte, tehnica reasigurării pentru excedent de sumă asigurată, tehnica reasigurării pentru excedent de daună și reasigurarea cu oprire de daună.

Eficiența asigurărilor și reasigurărilor este abordată în Capitolul XI. **Eficiența** este privită din două perspective și anume din perspectiva asiguratorilor, dar și din punctul de vedere al asiguraților. Un set de 16 indicatori de eficiență, prezentat în acest capitol, calculat conform dispozițiilor legale, este important pentru aprecierea profitabilității asiguratorului. Pentru asigurați sunt importanți indicatorii care vizează suma medie asigurată, prima medie, gradul de acoperire al despăgubirilor, rata daunei și rata profitului.

Performanța și eficiența în asigurări este influențată de performanța managementului. În sarcina managementului stau gestionarea și controlul riscurilor tehnice, a riscurilor investiționale și a altor categorii de riscuri specifice asigurărilor. **Capitolul XII** cuprinde abordarea temelor privind riscurile globale și influența lor asupra managementului în asigurări, tehnicile de control ale riscului în asigurări, tehnicile de prevenire și de limitare a riscurilor. Una dintre problemele de management este gestionarea riscului de dimensionare a rezervei tehnice, fapt pentru care am abordat tema regulilor de stabilire și de evidență a rezervelor tehnice în acord cu dispozițiile legale actuale.

Cu siguranță autoarea știe că temele abordate și aspectele reliefate în această carte sunt doar o parte dintre numeroasele teme care necesită cunoaștere, cercetare și aplicare în practică.

Aparent, *asigurarile, ca și contabilitatea*, au la bază o formulă simplă:

ACUMULAREA = DISTRIBUIREA.